

CRISUL NEGRU

REVISTĂ DE CULTURĂ

CUPRINSUL:

Cuvânt înainte	C. TĂLVEȘCU
Politica culturală și școlară maghiară, sub Dualism, în Ardealul românesc	V. CORDOȘ
Naționalismul și tradiția istorică	I. BRADU
Determinarea sensibilității vi- zuale și auditive, a copiilor de școală primară	N. MIRCIOIU
Intre cultură și civilizație	PANTEA TOMA
Pentru literatură	I. A. CHIRIȚĂ
Folklor cules de	A. S. GROZA
Strigături din Curățele, culese de	P. MIHEȘ

RECENZII:

Tiberiu Moșoiu: Neculai Mileșcu Spătarul călător în China	
Sunt fata lui Ion Gheorghe Antim Roman de Coca Farago	MIRON MECHIU
„Nu sunt ce par a fi”	GEORGE SFÂRLEA
† Vesa Augustin	***

Partea oficială

„Cuvânt înainte“!

Cu prilejul apariției revistei „Crișul Negru“, îmi permit luxul unui «prim cuvânt».

Răsare soarele!

Tot ce împodobește natura cu măiestrie, se desprinde din întunericul chinuitor al nopții și ca după un popas nedorit, pornește mai lent sau mai vioiu — pe drumul existenței cu finitul său necunoscut!

Intreagă firea își brodează moment cu moment minunile — spre nedumerirea celor ce ar dori să le pătrundă, dar numai în prezența și sub influența dulce a luminei.

Și dacă soarele prin lumina și căldura lui binefăcătoare, înfruntă întunericul, răspândind cu atâta dărnicie viață și mulțumire, câtă fericire nu tresaltă în viața indivizilor, razele unei făclii plăpânde, însă purtată cu grije și nădejde pe cărăruia întortochiată și plină de spini a vieții!

Cultura, acea făclie care dealungul veacurilor, a condus indivizii pe calea progresului și civilizației, este și astăzi principalul factor diriguitor al ideilor și manifestărilor omenești, pe calea adevărului, binelui și frumosului. După ce vânturile încrucișate ale războiului, semănaseră istovire în trupuri și slăbire în suflete, după ce o pleiadă de învățători tănari, au împânzit satele acestui județ de graniță, înviorând flacăra culturii naționale, se simția lipsa unei făclii dădătoare de lumină minților și căldură sufletelor. Acest gol a fost completat de revista literară și pedagogică „Rânduri“. Se împlinesc doi ani, de când această candelă și-a aprins luminița în unul din satele modeste ale acestui județ. Ca orice început, și revista „Rânduri“ a avut de luptat cu multe greutăți. Cea mai de temut a fost însă neîncrederea, acest flagel ce omoară atâtea inițiative bune. — Vânturi aprige i-au isbit flacăra, dar n’au putut-o stinge, căci în candelă, sufletul credinciosului ce-a aprins-o, s’a amestecat cu untdelemnul sufletului dascălimei din acest colț de țară.

Infruntând toate vicisitudinile vremii, — după un mic popas, — rev. „*Rânduri*“, reapare sub titlul: „*Crișul Negru*“. Spre deosebire de alte publicațiuni ce trăiesc numai pentru o acerbă polemică politică, întunecătoare de minți și otrăvitoare de suflete, revista „*Crișul Negru*“, chiamă la sine pe toate forțele vii, toate energiile active, pentru a pune pe aceste platuri, bazele unei epoci de: muncă, cinste, cultură și educație națională, civică și morală.

Ea lucrează la opera cea mare de cimentare și consolidare a sufletelor dascălești de pretutindeni, precum și la însănătoșirea morală, atât de necesară timpurilor ce le trăim. În scurtul timp dela apariție rev. „*Crișul Negru*“ a lăsat în urmă o dără de lumină, menită să asigure cele mai frumoase perspective viitorului. Ea și-a ales dela început, o linie de conduită dreaptă, demnă și bine definită. Aceasta în ciuda celor cari, privind din umbră și orbiți de lumina binefăcătoare, ale cărei raze au pătruns până în cele mai modeste case de apostoli ai poporului, doriau pieirea ei. Pentru păstrarea acelei impecabile linii de conduită, câștigată cu curajul tinereții, trebuie amintit că, pe lângă curățenia sufletului, este inerentă statornicia unei vieți de eroism și jertfă de fiecare moment. Multe valori intrisece, au fost stimulate încetul cu încetul, prin această revistă, încât azi, pe întrecute se îngroașe rândurile colaboratorilor de diferite nuanțe. La orice număr nou al revistei „*Crișul Negru*“, se adaugă nume noi de colaboratori. Aceasta constituie victoria fără seamăn, ce înscrie pe răbojul însângerat de asperitățile vremii, noi poziții câștigate ca astfel hora mulțumirii să fie jucată de cât mai mulți.

Probleme frumoase și foarte interesante se desbat în coloannele rev. „*Crișul Negru*“. În special subiectele cu caracter pedagogic, se bucură de cea mai largă sollicitudine. S'a făcut — și se va face și de aci înainte — alegerea exemplelor bune, înfierându-se cu tot curajul, tot ce nu-și are locul cu folos între oameni.

Astfel rev. „*Crișul Negru*“, a realizat marea operă de a concentra cel puțin odată pe lună — deocamdată, — toate gândurile și sentimentele dascălimii de

pe aceste plaiuri, asemenea unor raze concentrice dă-tătoare de viață. Și din plămada acestor suflete de apostoli, călite în focul virtuților străbune, se înalță azi pe plaiuri bihorene, tot mai viu, focul curat al candelii ce-și varsă prinosul la altarul culturii naționale!

Pentru această biruință, ce deschide calea spre culmea datoriei împlinite, aduc modestul meu cuvânt de laudă și îmbărbătare.

CONST. TĂLVESCU

Politica culturală și școlară maghiară sub Dualism, în Ardealul românesc

— Contribuțiuni la istoria școalelor române —

Politica culturală a Statului maghiar a depășit, în ultimele decenii ale Dualismului, — și cu deosebire în raporturile cu diversele minorități etnice, — nu numai limitele unui *spirit ofensiv* la care ar putea fi, oarecum, îndreptățită o țară de veche strălucită cultură (și acesta nu era cazul cu poporul maghiar), dar, mai mult, a încălcat, cu megalomanie specifică, însăși preceptele recerute de acel „fair play“, prejudiciind, astfel, foarte grav interesele vitale și legitime ale naționalităților.

Între diversele naționalități conlocuitoare, dintre cari unele cu tradiții proprii și *conștiință istorică distinctă*, ca Cehii și Românii, deoparte și între cultura maghiară, de altă parte, nu putea să existe, în mod firesc și necesar, nici un fel de afinitate, nici de gând, nici de nevoi și nici o cointeresare voluntară pentru aceleași năzuințe.

Cultura maghiară, ea însăși, nu era așa dar, sub Dualism, expresia și sinteza armonioasă a strădaniilor conștient sau instinctiv admise ale întregii colectivități.

Și cum prin esență și necesitate cultura este menită a fi unitară, — tocmai din pricina acelor condițiuni politico-sociale, — deci tot prin esență și necesitate, cultura genteylor era sortită a nu mai putea dăinui.

În fața acestor perspective, oficialitatea maghiară a început a fi îngrijorată. De aceea *asimilarea naționalităților*, a Românilor în special, fu socotită ca mijlocul nimerit și practic pentru realizarea, desăvârșită în concepția lui Ștefan Tisza și Aponyi, a unei *vieți culturale unitare*, care vădit, lipsea.

Dar asimilarea naționalităților, cu atâtea tradiții specifice, și dobândirea unei vieți culturale unitar maghiare nu era lucru ușor. Și despre aceasta și-au dat, totuși, seama, încă dela început, stăpânii de ieri, ai Monarhiei austro-maghiare. Pentru o înfăptuire întreagă, un plan strategic trebuia, în prealabil, organizat și pus pe urmă, în acțiune. La desăvârșirea ideologică și practică a acestui plan, diabolic dar, totuși, veridic, s'au îndreptat toate silințele oficialității și întreagă strădania sociologică maghiară. — Și nici nu va fi, deci, deloc, de mirare dacă atât sociologii cât și oficialitatea de stat s'au fixat definitiv asupra convingerii comune că numai o nouă politică școlară și de educație poate duce la obiectivul suprem, adică realizarea unității culturale maghiare, în complexul eterogen al Monarhiei.

În lumina acestor considerațiuni, întreagă politica școlară, sub regimul unguresc, a fost în serviciul comandat al unor finalități istorice tendențioase. Reținem, așa dar, că însăși țintele și obiectivele politice maghiare nu erau deloc respectuoase pentru principiile egalei îndreptări a naționalităților.

Aceste obiective se întrevăd de altminteri, la o cât de sumară cercetare a realităților vremii de atunci.

Intr'adevăr, însăși preambulul legii pentru egala îndreptărire a naționalităților, — înafară de faptul că era o monstruozitate juridică, prin felul cum da expresie scopului legii, — pornește de-a dreptul dela o sfidătoare ignoranță a realităților. Căci cum am putea astfel interpreta dispozițiuni care spuneau că în Ungaria există o singură națiune, una și indivizibilă, națiunea maghiară și toți cetățenii, indiferent de neamul căruia aparțin sunt membrii acestei națiuni maghiare „una și indivizibilă”¹⁾.

Se poate, oare, născoci o sfidare mai mare decât aceea ca să afirmi, în dispozițiuni legislative, că există „națiune, una și indivizibilă”, într'un stat de fapt plurinațional și în care naționalități oprimate constituiau elementul preponderent din punct de vedere statistic și la orice caz egal de preferat din punctul de vedere al originii și al misiunii istorice și nu națiunea maghiară, dominantă numai în virtutea unui anarhism istoric, bazat pe o stare de lucruri milenar injustă și artificială?

Statutul organic și școalele confesionale.

În conformitate cu prevederile acestei legi de îndreptărire, Comunitățile religioase puteau înființa pe socoteală proprie, școale

¹⁾ Cf. Z. Păclișanu: Legea maghiară pentru egala îndreptărire a naționalităților; Rev. Fundațiilor Regale, an. III, nr. 4.

confesionale cu limba de predare inexentă Comunității religioase. Dar deși comunitatea românească ortodoxă, — religia determina însăși națiunea, — își avea deja înscrise drepturile în Statutul Organic (1868) alui Șaguna, o ordonanță ministerială era menită, totuși, în 1875, să restrângă sfera regală a îndreptățirilor culturale recunoscute pe seama Comunității etnice românești.

Privilegiile Culturale și politice.

Regimul care s'a aplicat naționalităților, chiar în ceea ce privește interesele culturale și școlare, n'a avut, însă, niciodată, o soartă vrednică de a fi scoasă în relief. Căci dela *Tripartitum* și dela *Aprobatae* și *Compilatae Constitutiones* până la legile de organizare ale lui *Apponyi*, nimic nu poate reține atențiunea noastră, în așa zisele privilegii cu care erau atât de darnici regii maghiari și principii Ardealului, față de acea mizerabilă complicitate etnică care a fost „*unio trium nationum*“ (unguri, sași, săcui).

Or, privilegiile, au ajuns să fie chiar singurele realități juridice permanente și incontestabile ale istoricului popor maghiar.

Să evidențiem, însă, totuși, că situația Românilor din Ungaria de altădată și a Românilor din Bihor, în speță, a încercat și ea un oarecare noroc, dacă ținem seama că, după *Calvinism*, deci din sec. XVII începând, și după înfrângerea și retragerea Turcilor din Bihor și Oradea, — unde fusese *pașalâc*, urmează edictul de toleranță al împărătesei Maria Thereza, care a făcut posibil ca națiunile de sub stăpânirea imperială, între care, deci și Românii din părțile unghurene, să se poată organiza, cu oarecare libertate, din punct de vedere al intereselor școlare. Constata o seamă de *școli districtuale* românești în jurul Beiușului, în afară de școlile care au rezultat, pe ici pe colo, al gratificărilor unei desbinări eclesiastice (1700—1701). Din aceste vremi, mai precis din 1779, Românii din Beiuș păstrează o școală națională care, din 1818, devine o școală exclusivă a Românilor de legea cea dintâi *).

Tradiția culturală și spirituală a Beiușului.

Chiriarhi și Apostoli.

Printr'un concurs de împrejurări istorice, oarecum fericite, Beiușul a ajuns să aibă, în procesul milenar al sbuciumului național, un rol cultural și spiritual, ce rămâne de apreciat.

Intr'adevăr, pe lângă faptul că comunitățile Confesionale ro-

*) Cf. Ștefan Mețș: *Istoria Bis. rom.* 1935; N. Iorga: *Istoria Românilor*; Dr. Const. Pavel: *Școalele din Beiuș*, 1928 pag. 91—120.

mâne din Beiuș au ajuns să-și înalțe spre cer două impozante lăcașuri de rugă și de închinare, — un chiriah, dealtminteri al celei de a doua biserică românești, anume *S. Vulcan*, prin abilități care-i onorează memoria, a rășbit a întemeia și un liceu românesc în inima munților noștri, în Bihor. Actul de fondare destinează liceul a fi „*juventuti hnius provinciae*“.

Un urmaș la scaunul vlădicesc, Episcopul *Vasile Baron de Erdely* nu se mulțumește numai cu atât ci, conștient de rolul limbii materne și judecând că, *deoarece gimnaziul acesta este național românesc, limba instrucțiunii trebuie să fie cea română*“, îndrăznește a face și a obține aprobarea imperială în acest sens. Era la 1852, când orgoliul maghiar începe a se manifesta cu o ardoare ce va duce totuși la *Compromisul Dualismului*.

Numai prin acest act de cutezanță, Beiușul ar fi îndreptățit ca să devină un loc eroic al românismului. Nu trebuie să uităm, însă, peste orice alte considerațiuni, că înainte cu mult de 1700, Roma Papală s'a străduit, prin multe căi, ca să aibă la sânul ei pe Românii din Bihor. Din vremi vechi, dela 1345, ne este dat să cunoaștem intrasigența voevozilor din Bihor, — dintre cari unul era „*Voevod de Birinis (Beiuș)*“, — chiar în materie de politică religioasă.

De atâtea ori s'a încercat să se schimbe tradiția de viață a acestui neam românesc. S'a isbutit o singură dată, într'un domeniu numai, în domeniul religios. Nu s'a izbutit însă niciodată, ca să schimbe sufletul și inima noastră.

Tocmai din cauza acestei inimoase atitudini naționale, Beiușul cu așezămintele lui culturale a fost de atâtea ori sortit căderii, în fața ademenirilor care i se întindeau pe teren politic și cultural.

Și când vreun profesor ca *Buteanu*, dela liceul din Beiuș, candida pe listele parlamentare și guvernamentale (1905) pasul său nu trebuie răstălmăcit. Căci un pas ca acela era merit să salveze, oarecm, prin persoana aceluia cu toată îndărgita lui capitulare, câteva acte de mândrie națională, deja împlinite încă pe atunci și care, pe semne, fuseseră prea elocvente în fața stăpâniri.

Așa se face istorie. Cu vertiginoase și entuziaste înaintări, dar și cu dureroase, multe și binecuvântate renunțări.

Rigorile politice de stat maghiare au devenit, însă, în curând, incompatibile cu însăși legile destinate reglementării instrucțiunii. Chiar și în școalele susținute de comunitatea română, limba

maghiară a fost impusă ca limbă de predare. Așa a fost cazul și cu liceul din Beiuș.³⁾

Totuși, o școală civilă de fete, — oeeace ar echivala astăzi cu o școală de grad secundar, — întemeiată în Beiuș de episcopul Mihail Pavel în 1896, — a isbutit să rămână, oarecum singura școală cu limba românească de predare. Faptul nu e lucru puțin, de vremece școli pentru fete, și încă de grad secundar, noi nu aveam în Ungaria de altădată. Cele câteva case totuși existau s'au înfiripat fie la Sibiu, prin eforturile marilor prelați de acolo, fie aproape recent, la Blaj.

Spiritul educației și al culturii.

Spiritul de educație, de creștere, era, așa dar, într'o singură școală de fete, — școală civilă gr. cat. din Beiuș, — românesc din toate punctele de vedere.

Și nu era și nu este deloc indiferent sensul și modalitatea după care se face și se asimilează cultura sau educația. *Eminescu*, acest geniu complex, era de sigur îndreptățit să spună, în *Scrieri politice și literare*, că dacă cultura însăși nu implică spirit străin nu tot așa se prezintă cazul când e vorba de educație. Aceasta, adică educația, — creșterea, formarea sensibilității și a sentimentelor patriotice, — înrăurește decisiv asupra individualității. Educația are a cultiva inima și moravurile, cultura are a desăvârși numai cugetul.

Pentru acest motiv spiritul educației străine se resimte asupra personalității viitoare și poate face pierdută o conștiință din sufletul etnic, din care s'a deslipit. Influențele de cultură, însă cât de deosebite ar fi acestea, ne îmbogățesc și ne desăvârșesc. Exemplele în acest sens, abundă. Așa copiii dăruiți *peșcheș* din Moldova și Muntenia au devenit cei mai aprigi ieniceri și cei mai fanatici Turci. Cauza rezidă în spiritul de educație. Dar formația culturală străină, atât de diversă și variată de care s'au bucurat, la noi, atâția mari Români, dela Neculai Costin, Spătarul Milescu, Stolnicul Cantacuzino, Dimitrie Cantemir, până la Eminescu și N. Iorga, ... a avut darul să facă din aceste personalități tot atâtea spirite *universale* prin lărgimea de orizonturi, dar românești prin substanță și originalitate.

Zona culturală alui Apponyi.

După cum ne-am străduit a evidenția, politica școlară ma-

³⁾ Cf. Petru E. Papp: Din trecutul Belușului, pag. 17—22 „Doi-na” 1928.

ghiară își da perfect de bine seama de aceste adevăruri indubitabile. Dar nici nu s'a mulțumit cu o simplă constatare ci, trecând la faptă, s'a năzuit să forțeze împrejurările pentru o cât mai imediată înfăptuire concretă a acestor deziderate, atât de strâns legate de ideea unei comunități culturale unitar maghiare.

Intr'adevăr, cu câțiva ani înainte de conflagrația mondială din 1914, situația de fapt a minorităților etnice s'a părut guvernelor maghiare chiar *concesionantă*, de vremece eforturile ministerului de instrucțiune erau mai intens ca oricând preocupate acum de „*zona culturală*“ maghiară, pe care o decretaseră a fi constituită în special în regiunile populate de Români.

În această zonă culturală (despre decretarea căreia s'a avizat și Consistorul român mitropolitan din Sibiu), în care intra și Bihorul, toate școlile confesionale, adică cele susținute, conform *Statutului Organic*, de Comunitatea Bisericii respective, urmau a fi *etatizate*, ceea ce echivala cu constrângerea forțată de a nu mai putea învăța românește ⁴⁾).

Prin *etatizarea* școlilor românești s'a realizat, astfel, una dintre cele mai arbitrare măsuri ce s'au luat vreodată pentru suprimarea libertăților publice.

Dar înainte de decretarea „Zonei Culturale“, penfru a se contrabalansa activitatea românească a școlilor românești din Beiuș, în special a celei civile de fete, unde am văzut că se preda limba română, guvernul regal ungar decide, în 1912, înființarea unei *școli civile de stat* (maghiare) unde, pentru o cât mai reală *imixtiune etnică* necesară desnaționalizării, se aduceau eleve din toate regiunile țării, din Budapesta, Zagrab și Comitatele maghiare din pustă.

Această din urmă măsura a guvernului coincidea cu una, tot atât de haină, ca aceea care a proclamat, — la referințele bulei „Christi fideles“ alui Papa Pius IX și la recomandarea Cardinalului Primat de Strigoniu, — înființarea Episcopiei catolice de *Hajdu-Dorogh*, care răpia Bisericii unite române 76.000 suflete, deși conștiința noastră etnică s'a manifestat unanim contrar.

Dar această tristă coincidență s'a dovedit în curând fatală însuși Statutului maghiar. Căci „*popoarele*“ Monarhiei, înțelegând politica de subminare, au denunțat, în anii revoluției din 1918, colaborarea politică cu națiunea maghiară, în virtutea principiului astăzi definitiv consacrat al autodeterminării.

Evenimentele istorice ce au urmat, fură, într'adevăr, menite

⁴⁾ Episcop Roman Clorogartu: Zile trăite, Oradea, 1926, pag. 91-136.

să spulbere țintele trufașe a unei politici culturale lipsite de echitate și a sfârâma definitiv cauza unui mare și tragic destin care a fost acela al națiunii maghiare.

Școalele românești fură, în felul acesta, mântuite de paco-stea desnaționalizării totale, iar mândrul edificiu destinat școlii civile de stat maghiare din Beiuș a ajuns a fi astăzi o instituție de afirmare națională pentru „neamul celor dintâi stăpâni“.

VICTOR CORDOȘ

Naționalismul și tradiția istorică

Naționalismul la noi a crescut din pământul și ființa neamului. Dela umilul cărturar de sat până la personalitatea genului românesc în fiecare epocă au existat apostoli cari au alimentat făclia naționalismului. De făclia naționalismului românesc s'au perindat acțiuni și agape istorice, în nuanțe și tendințe cum rar se pot găsi la alte popoare.

Naționalismul adevărat al neamului românesc își are înfiptă rădăcina în însăși sufletul poporului nostru, sortit să viețuiască pe un pământ bogat și frumos. Risipit, hărțuit și cotropit din toate părțile de puhoiul năvălirilor barbare, ingenuchiat politicește de mai multe ori, ar fi un neam pierdut, dacă destinul său n'ar fi fost călăuzit de focul sacru al naționalismului, formându-i în toate vremurile adevărată armă și scut de apărare. Naționalismul a dat faptelor și acțiunilor românești o valoare excepțională și a ridicat neamul la o suveranitate dep-lină în mijlocul popoarelor mari din lume.

Mișcările naționaliste în toate timpurile au luat diferite forme adaptându-se împrejurărilor istorice și psihologiei neamului.

Menirea naționalismului însă începe abia acum când neamul românesc întregit tinde către orizonturi mai largi. Dar ca de obicei, începutul totdeauna întâmpină piedeci și greutăți însă odată lucrul pornit pe drumuri sigure reușita e pe jumătate câștigată.

Generația de astăzi trebuie să fie convinsă, că naționalismul de mâine trebuie să fie pentru neamul românesc, cece este caracterul moral pentru oricare individ. Isvorul de inspirație al naționalismului românesc să-l constituie trecutul nostru istoric și tradițional, căci numai aceste două izvoare vor forma pietre de granit la consolidarea și prosperarea noastră națională. Pe

omogenitatea acestor factori se creștează apoi influențele materiale ale mediului cosmic a unui popor. De aci a pornit însăși adevărul cuprins în proverbul nostru național: Fie pâinea cât de rea, tot mai bună în țara mea.

Naționalismul de mâine să fie o armă de ofensivă imbrăcată în gloria trecutului și demnitatea prezentului, mereu întrebându-se; încotro mergem și ce e de făcut?

Avându-se în vedere rolul pe care îl are tradiția istorică la alimentarea naționalismului, se cere deci acesteia o purificare bine cumpănită trecută prin filtera bunului simț. Când între tradiție și realitate se ivește vr'un conflict, purificarea să se facă radicală. În toate ramurile de activitate, națională, sămânța bună trebuie aleasă din neghină. Vom elimina din tradițiile naționale pe acelea cari nu se potrivesc firii noastre și le vom proteja pe acelea cari ajută prosperarea și ridică valoarea nivelului nostru național. Fondul tradițiilor streine trebuie cernut și selecționat cu multă grijă.

Dentru promovarea într'o formă definitivă a naționalismului constructiv de azi și mâine se cere ca în toate actele și manifestările oficiale sau de ocazie să pulseze spiritul de muncă conștiințioasă și spiritul de sacrificiu, adevăratul dinam al naționalismului și tradiției istorice naționale.

Numai atunci înrudirea de sânge se va simți palpând în toate inimile românești, într'un ritm a unei vieți noi. Ecoul naționalismului ar răsună în toată filința neamului.

După multe sacrificii am ajuns într'o țară liberă și întregită, dar, împreună cu multe îndatoriri. Și nu ne vom putea numi stăpâni vrednici dacă în țara răscumpărată prin atâtea jertfe, dacă nu vom căuta să înflorească în sufletul poporului român flacăra unui naționalism adevărat. Trebuie să ne nizuim ca din țara noastră să facem o adevărată grădină, în care să altoim în cel mai înalt grad posibil dragostea de neam, patrie și rege.

Acest lucru îl pretinde dela noi legile nestrămutate ale progresului și menirea istorică de-a fi strajă neadormită a civilizației europene, la poarta Orientului.

I. BRADU

Determinarea senzibilității vizuale și auditive a copiilor de școală primară

Imediatul contact cu lumea externă, al omului, formează excitațiile externe. Influința pe care excitațiile o exercită asupra organelor de simțuri se numește impresie. Impresiile sunt conduse la creier, organul central de relațiune, prin fibrele nervoase. Acolo se produc anumite modificări în neuronii scoarței cerebrale și impresia devine conștientă, adică ne dăm seama despre ceea ce petrece în imediata noastră apropiere. Când primim simultan un mănunchi de senzații dela un lucru sau o ființă oarecare, avem intuiția acelui lucru sau ființă.

Dela intuiții, omul se ridică prin abstracțiuni la noțiuni, ce formează baza judecăților. Iată că procesul de abstracțiune depinde de bogăția intuițiilor, a căror calitate depinde la rândul-i de calitatea simțurilor.

Cele mai multe senzații se primesc pe cale vizuală și auditivă.

De aci, iată importanța cunoașterii gradului sensibilității vizuale și auditive, atât pentru părinți cât și pentru învățători.

Iată cum am examinat puterea vizuală a elevilor dela școala de aplicație de pe lângă Școala Normală „Iosif Vulcan” din Oradea, după scara optometrică a lui Binet:

I. Pentru copiii cari nu știu să citească, se desenează cu cerneală pe o coală de hârtie albă un cerc, o cruce și un patrat de 21 m. m. înălțime. Înainte de a se începe examinarea, se întuiește cu copiii la tabla de scris, forma patratului, a cercului și a crucii. Când ne-am convins că știu să le deosebească fi scoatem din clasă și fixăm coala cu pioane pe tabla clasei, iar la distanță de 7 m. în fața ei tragem o linie cu creta. Tabla trebuie să primească lumină suficientă. După aceea introducem copiii pe rând, așezându-i cu vârful pantofului pe linia trasă și cu fața spre tablă. Apoi învățătorul arată cu un bețișor semnele de pe coala de hârtie, iar elevul le spune numele. Elevii cu vederea normală le disting; cei slabi la vedere nu.

II. La cei cari știu să citească am desemnat pe o filă de hârtie următoarele litere: r, s, v, n, l, e, o, c, m, z, a, u, iar la 5 cm. mai jos următoarele cifre: ..., 4, 6, 1, 8, 3, 7, 9, 5, 0, 2, de câte 7 m. m. înălțime.

Scoatem elevii din clasă, fixăm coala pe tablă și în fața ei, tragem o linie cu creta la distanța de 5 m. Introducem iarăși pe rând câte un elev și de la distanța indicată, arătându-le cu bețișorul îi provocăm să ne citească anumite litere și cifre în număr total de 7. Dacă din 7, citește corect cel puțin 3, însemnează că are văzul normal și poate citi din fundul clasei pe tablă și cuvinte scrise cu litere numai de 2 cm. mărime. La clasele II și IV, de sub conducerea mea, am găsit pe anul școlar curent, următoarea situație: cl. II, 8 cu vederea normală și

11 cu vederea slabă; iar la cl. IV, 11 cu vederea normală și 4 cu cea slabă. De notat, că copiii, de oraș, având un câmp de vedere mai restrâns, au acest simț mai slab dezvoltat, decât copiii de la sat.

În urma acestui examen, elevii slabi la vedere au fost așezați în băncile din față și în același timp au fost îndrumați și părinții să-i prezinte spre vizitare la vreun medic oculist. Tot în baza acestui examen, am înțeles, că trebuie să le pun în mână cărți tipărite cu litere cât mai ușor vizibile, iar tablourile ce le prezint la întuițe, le înfățișez în așa fel ca să fie îndeajuns de luminate.

Ochiul fiind într'o continuă formație, până după 12 ani, e bine ca acest examen să se repete de câteva ori pe an, — pentru că se poate ca din cei cari au văzut bine peste câteva luni să sufere o slăbire a văzului și invers, cei cari au fost slabi, să revie la normal. — Tot în baza acestui examen vom convinge și pe părinții ce eventual s'ar supăra că, copiii lor sunt așezați în fundul, sau la mijlocul clasei și nu în față.

Examinarea auzului.

Dentru examinarea acestui simț, se pot întrebuița mai multe procedee, dar cel mai la îndemână, — (Theodosiu, metodica) — pe care l-am întrebuițat și noi la școala de aplicație e următorul: Sunt așezați elevii în bănci și li se spune să pregătească o filă curată de hârtie, și un creion și s'o semneze într'un colț.

Când totul s'a terminat, li se atrage atenția că li se va dicta niște cuvinte, pe cari, ei le vor scrie așa cum le vor auzi, fără să caute să vadă cum a scris vecinul. Pentru că elevii pot înțelege anumite cuvinte și după mișcarea buzelor, se pune în timpul dictării o coală de hârtie în față, fără a ne astupa însă vederea, pentru că să-i putem controla, dacă nu caută să fure cei cari eventual n'aud destul de bine, dela colegii lor de bancă. Acum urmează dictarea câteva cuvinte și numere, în mod obișnuit, așa cum explicăm ori ce lecție; restul de câteva cuvinte și numere se face cu un ton mai ușor. Apoi se strâng lucrările și se corectează.

După precizia cu care au redat prima parte, se constată sensibilitatea auzului în general: după precizia redată în a doua parte, se constată în ce măsură, învățătorul, vorbind mai încet, poate fi înțeles sau nu.

Cei cari nu știu să scrie, după ce li se dictează 2-3 cuvinte, sunt chemați pe rând la catedră să spună ce-au auzit.

Cei cu auzul slab, vor fi și ei așezați tot în primele bănci din față, îndemnând în acelaș timp pentru cazurile dovedite grave, pe părinți să consulte cu copiii, un medic specialist în boale de urechi.

În urma acestui examen, la clasa II, au fost găsiți toți

elevii cu auzul normal; iar la clasa IV. 13 elevi cu auzul normal și 2, cu el slab.

Prin acest ușor examen, făcut la începutul anului școlar, ne procurăm cel mai prețios ghid pentru aranjarea copiilor în bănci, deoarece acum știm să dăm fiecăruia locul ce ni-l indică sensibilitatea sa vizuală și auditivă.

N. MIRCIOIU

Intre cultură și civilizație

Despre aceste două noțiuni, s'a vorbit atât de mult, încât n'ar ajunge o viață de om, să poată ceti nici pe jumătate. Chiar dacă s'a vorbit așa de mult însă, se găsește și astăzi un număr nu prea mic, dintre acei cari nu fac distincție între cultură și civilizație.

Dela început trebuie să știm că, orice cultură se naște pe pământul unei regiuni geografice, de care se leagă, întocmai ca o plantă cu rădăcini adânci. Din acest pământ își extrage hrana care o alimentează neconținut. Ea dispare, moare, când sufletele regiunii respective au înfăptuit toată gama posibilităților sale sub formele ei de manifestare ca: știință, artă, credințe, literatură, etc. Odată atins țelul, cultura moare, se prefacă în civilizație. Prin cultură se înțelege totalitatea trebuințelor sufletești, cari cresc, sporesc, pe măsură ce se satisfac. Setea de a ști, singură, am putea-o numi consumație culturală. Cultura adevărată pretinde vitalitatea valorilor autohtone. Menirea unui popor pe acest pământ nu este în primul rând de a ști, ci este de a creia bunuri sufletești eterne. Nimeni nu e condamnat, dacă își însușește personal o cultură proprie altui popor, altei regiuni geografice, acea cultură însă nu trebuie importată și împământănită. O cultură împrumutată nu dăinuiește, prin faptul că nu se potrivește, nu se asimilează întocmai ca o plantă exotică transplantată într'alt mediu.

Primul, care a stabilit un raport adevărat între cultură și civilizație este O. Spengler. Până la el, cultura sta cu civilizația în raport de simultaneitate, pe când el le vede în raport de succesiune, afirmând chiar că, civilizația e moartea unei culturi, bătrânețea ei. Intr'adevăr, o cultură se poate asemana perfect de bine cu orice organism viu; se naște, crește și moare. Așa, istoria veche ne povestește despre diferite culturi cum e cultura indiană, cultura greacă, cultura romană, etc. De altă parte, săpăturile din Insula Creta, descoperă o civilizație, care dacă nu e superioară celei a noastre de astăzi, e egala ei. Aceasta ca orice civilizație, trebuie să fi avut la spatele ei, înaintașa sa, o cultură tot așa de superioară.

Civilizația se poate importa, în multe centre chiar s'a importat, (imitat) dar prin faptul că nu este susținută de cultura care a născut-o, apare ca ceva nepotrivit, ca un monstru uriaș. Cultura din Occidentul Europei, se pare că a intrat în faza civilizației-Semnul distinctiv al acestei afirmații este „orașul modern“ împăen- genit de fabrici și mașinării.

Intre sat și oraș, vedem cu ochii cum se sapă prăpastia din ce în ce mai mare. Orașele creiatoare de cultură sunt sortite să rămână vecinic provinciale, sunt însă vii, au deschis în față viitorul, pe când cele moderne, industrializate, civilizate peste măsură, din punct de vedere cultural sunt sortite peirii. Omul civilizației extreme este în intregime absorbit de aceasta, devine orbit de ea, se întoarce spre omul nomad, n'are preocupări sufletești. Tehnica n'a reușit să facă din om decât rob al mașinismului, în ea nu putem prezice mântuirea viitorului.

Concepția lui Spengler despre cultură nu-i izolată, Tagore, dar mai ales Gandi, marele cugetător indian cere poporului său, să arunce la o parte pânza de bumbac englezească și să se întoarcă la vârtelnița lor. E un strigăt desnădăjduit ce vrea să în-lătore o concepție, o mentalitate, ce nu se potrivește cu poporul conservist al mării Indii. Această revoltă poate fi tot așa de bine urmărită în Rusia, în satele căreia mocnesc posibilități culturale, metafizica poporului stă pusă față cu orașele modernizate, unde se văd împrumutate formele unei culturi cu totul străină, ce n'are absolut nimic comun cu sufletul simplu a țaranului rus. Opera de falsificare începută de Petru cel Mare a fost continuată tot atât de metodic de urmașii săi, la fel de nepricepuți. Revoluția din 1917 e un semn vădit a revoltei contra străinismului. Avea multă dreptate Dovstoevski când spunea că Petersburgul e opera diavolului. Vedeă clar pericolul și lupta contra lui, dar n'a fost secondat de contemporani.

Și la noi au fost împrumutate reforme distanțate de sufletul autohton, zămislite în afară de granițele noastre firești, reforme ce n'au nimic comun cu sufletul nostru. Criza aceasta se poate urmări mai bine în sistemul nostru școlar, ce se modifică mereu după formele Apusului. Vrem cu orice preț să ne ținem la acelaș nivel cu Apusul. Din casa părintească, copilul trece în școala primară; nimic de acasă nu se prelungeste în școală. Nu fuzionează sufletul copilului venit de acasă cu ceea ce i dă școala De aici se naște neîn- felegerea țaranului nostru pentru școală. E revolta geniului au- tohton, împotriva formei de cultură ce nu i se potrivește, nu-i este

familiară. După studiile critice ale pedagogilor noștri, începe a ni se forma părerea că școala așa cum se face la noi, se dovedește zadarnică, aproape absurdă.

Realitatea e chiar contrară; cu cât o școală este mai înaltă, cu atât se găsește mai străină de adevăratul izvor al culturii naționale. Oct. Goga, în versurile lui pline de naționalism, cânta adesea sentimentul înstrăinării. Ceialalți aristocrați ai noștri, moderni, de multă vreme au renunțat să sprijine și să apere geniul nostru autohton, ei înșiși au devenit cu totul sterpi. Toți adevărații noștri scriitori mai de seamă au luat atitudine hotărâtă împotriva europenizării noastre. Cea mai dârză apărare a dus-o „Semănătorul”. Eminescu găsea în Creangă sufletul poporului, pretenia lor e pretenia literaturii noastre cu poporul românesc. Literatura noastră nu s'a depărtat niciodată de opaițul pe jumătate stins, nici de chiuiturile vesele dela țară, n'a ilustrat însă niciodată sbuciumul industriei petrolifere.

Cultura românească poate fi asemănată cu un copil ce nu se depărtează prea mult de casa părintească; când se va depărta, va fi sortită peirei. În viața țaranului nostru, găsim zăcăminte de posibilități ce pot deveni făcătoare de minuni.

După câte am văzut în aceste câteva rânduri, putem afirma, fără posibilitate de desmințire, că o cultură, este cultură în măsura în care este națională. Un popor trăește și este cunoscut în măsura culturii lui specifice. Să ne creiăm dar o cultură după chipul și asemănarea noastră, orientându-ne spre ceea ce suntem. Cine prețuește și vrea să-și însușească o cultură adevărată, națională în primul rând, să nu se depărteze de adevăratul ei izvor, de popor, s'o sprijinească și să lupte pentru păstrarea și dezvoltarea etnicului nostru.

PANTEA TOMA

Pentru literatură!

M'a ispitit de multă vreme gândul de a da, pe această cale o explicație, celor ce nici până acum nu au înțeles rolul covârșitor al literaturii, în genere și modul în care literatura influențează structura spirituală a oricui.

Este aceasta nu o justificare a preocupărilor unora din noi, cât mai ales o explicație după cum am spus și în special aplanarea conflictului care s'ar naște între revista noastră și unii care ar găsi inutile preocuparea literară în cadrul unei reviste cum este aceasta.

Fiindcă nu trebuie ignorat faptul că la baza culturii — sau dacă nu a culturii, ca să fim mai modești — ci a quantumului de cunoștințe al cuiva, trebuie să stea în cea mai mare proporție elementul născut din împreunarea serafică, dintre „filosofic” și „literar”.

Sau mai pe scurt zis, suntem nevoiți a face o afirmație care ar putea chiar să pară paradoxală: Acela ce s'a dedicat literaturii — chiar în sensul că citește numai — acela care își adapă spiritul din produsul spiritual al elitei (creatoare) pusă în slujba culegerii divinului de pe pământ, acela care calcă numai printre petalele frumuseților acestor suflete, nu poate să-și formeze decât un suflet frumos, curat și bogat.

Întreg universul este doar o îngemănare de bizar și de problematic, de stenic și tehnic, turnate toate în rama informă a haosului; de adevăruri încă zăcânde în dosul astrilor, supuse doar bănuielilor și relativismului, pe care mințile avide caută să le cucerească și să le toarne în calapodul minciunilor convenționale spre a împrăști senzația evanescenței ce e predestinată vieții și înălțării, la al căror capăt opus stă caducitatea.

Știința modernă și tehnica se proclamă ca singure realități, cu pretenții de dominare asupra omului pe care l-a robit mașinei.

Suntem pretutindeni în zona instabilă a fluctuațiilor, a relativului, elementele nu se angrenează însumându-se, ci influențându-se în întregime. Și toate aceste fluctuațiuni au repercursiuni directe și imediate asupra spiritualității unui individ, unei societăți, sau unui popor.

Natura, pseudonimul Marelui Cărmuitor al acestui întreg „ce” niciodată cognoscibil până în ultimă esență, a semănat pe întreaga suprafață a pământului pe „aleșii” — adevărată „detectoare” de cauze și efecte de realități și supoziii verosimile, — care prin conformația, prin structura lor aleasă, să poată acumula, selecționa și organiza toate aceste fire de mătase și argint din care să-și îngrădiască leagănul de vis și poezie de unde să emane spre folosul general, ca o melodie ce alungă tristețele.

O literatură emanată din surse pure — cu note de spontaneitate și autenticitate — și când zic „literatură” mă gândesc la „sensul originar” al cuvântului — făcând abstracție de maculatura pusă în slujba precupețirii banului — este sinteza, mai bine zis sintetizarea a tot ceea ce a rămas pe pământ din amintirile cerești.

Că scrisul se comercializează în România este un lucru destul de trist. Și pentru motivul că grădinarii și tâmplarii cari au aterizat în aeroportul literelor, ar putea ca timpului pierdut cu mângălirea hârtiei să-i dea întreținerea potrivită fiecăreia din meseriile respective. Răul cel mare însă, nu e că regretăm timpul pe care îl pierde acești mângălitori de hârtie, ci constă în urmările nefaste ce le au asupra tineretului, asemenea lecturi.

Sufletul, care este o entitate echitabilă numai cu sine însuși,

nu poate fi ușor captivat și supus experimentelor prin care psihologia are pretenția de știință a sufletului. Toate încercările de până acum n'au făcut decât să arate că sufletul este așaprecum el s'a desprins dintru început din divinitate și s'a călit în flacăra suflului etnic. (E cazul filosofului Lucian Blaga, care deși își petrece cea mai mare parte din timp în străinătate, totuși literatura lui are cea mai organică ancorare în realitățile românești.

Psihologia și filozofia sunt — poate ilogic zis — cele două surori cari au dat și dau încă literaturii cele mai pure izvoare de inspirație.

Nu a apărut în filosofie sau în psihologie o teorie, un curent, o concepțiune, care să nu fi dat de lucru imediat, scriitorilor. (La noi în țară găsim destule exemple ca și în străinătate: Eminescu în „Sărmanul Dionis” pleacă dela relativism ca să ajungă la concepția lui Kant asupra timpului și spațiului; sau ca să ne referim la contemporani: freudismul dá cel mai mare număr de subiecte (Octav Șuluțiu: „Ambigen”; Sandu Teleajen: „Drumul dragostei”; T. Arghezi: „Ochii Maici Domnului” etc. sau problema dublei personalități și sugestiei ș. a.).

E foarte adevărat că psihologia și filosofia oferă cele mai frumoase subiecte, că sunt izvoare nescapate de cauze și efecte în care sufletul se caută pe sine parcă spre reîntregire, însă se cere multă măiestrie în tratarea lor, se cere darul plămăuirii care să brodeze acțiunea pe pânjeniișul fin al autenticului, încât literatura să nu aibă caracterul simplist à thèse; ci pe „adevărurile găsite de ele să se întemeze situații și conflicte epice și dramatice”.

Totuși literatura noastră are un pronunțat caracter psihologic. În pagini de literatură găsești divagații ca într'un adevărat tratat de filosofie, găsești manifestări de ale spiritului, pe care nu-l vom putea cunoaște complet decât prin spiritualizare.

Acest sincronism odată realizat — adică abordarea în literatură a tuturor problemelor de filosofie — quantumul cunoștințelor noastre crește în mod vădit prin aprofundarea acestor probleme într'un mod mai plăcut pentru reconfortarea spiritului — reconfortare produsă de lectură.

Căutați cartea bună. Ea e hrana spiritului și cunoașteți cu toții ce mare datorie avem pentru această scânteie ce aprinde în noi dorința de înălțare.

Cât privește punctul de vedere profesional, orizontul nostru se va mări considerabil, fiindcă școala ne-a învățat numai să cetim, însă atât cât am stat în ea n'am putut și asimila tot ceea ce s'a scris.

Prin intermediul cărții facem cunoștință cu spiritele de elită și numai prin carte ne putem menține în ritmul vremii, care este — după cum se știe — foarte accelerat.

Și timpul nu trebuie să ne depășească...

ION A. CHIRIȚĂ

FOLKLOR.*Strigături din Ardeal*

*Mândră sprâncenele tale,
Tu le sui tu le ridici,
Tu cu ele mă mânânci,
Tu le sui, tu le cobori,
Tu cu ele mă omori.
Tu cu ochii tăi ce-i dragi
De pe uliță mă tragi
Și'n casă la voi mă bagi.
Tu cu ochii tăi ce-i dulci,
De pe uliță mă duci,
Și'n casă la voi mă culci.*

*Negricioasă, negricioasă,
Nu mă dau pe trei frumoase.
Negricioasă-s și-mi stă bine,
Nu mă dau bade pe tine.
Negricioasă-s, nu-mi stă rău,
Nu mă dau pe neamul tău.*

*Florică de pe coaste,
Frumoasă-i mireasa noastră.
Florică de pe râț,
Nici mirele nu-i urât.*

*Auzitam ieri la moară,
Că bădița meu se'nsoară,
Să-i ajute Dumnezeu
Căci mie nu-mi pare rău.*

*Dragu mi nukul cu nuci,
Pe badea cu vorbe dulci.*

*Dragu mi prunul, cu prune,
Pe badea cu vorbe bune.*

*Mărită-te mândra mea,
Numai nu te cununa
Să te pot și eu lua,
Numai nu te spovedi,
Să te pot și eu iubi.*

*Cât trăiești să nu iubești,
Fată cu haine domnești.
Toată ziua'i la oglindă,
Și gunoiul până 'ntindă.*

*Dragostea din cei făcută
Din omul cu vorbă multă.
Din degete cu inele,
Și din ochii mândrei mele.*

*Plângeți ochi și lăcrămați,
Căci, voi sunteți vinovați.
Plângeți ochi de udați locul,
Că voi v'ați mâncat norocul.*

*Nici o poamă nu i dulce,
Ca dragostea cea dintâie.
Nici o poamă nu i amară,
Ca dragostea a douoară.*

Culese de
AMOS S. GROZA

FOLKLOR.**Strigături din Curățele**

Mândră rău m'ai fermecat...
 Lâng'o guriță de vale
 Să doresc buzele tale.
 Lâng'o guriță de tău
 Să mă usc de dorul tău.

*

Câtă boală-i pă pământ
 Nu-i boală ca dă urât
 Nici zaci nici ti doare
 Numa ti uști pă picioare.

*

Până eram feciorel
 Purtam pană și inel
 Numa dacă mă 'nsurau
 Dădu-i pana pă mălaiu
 Inelu ... dtr — ce săraiu.

BC*J Cluj / Central University Library *luj

Până eram ne 'nsurat
 Mâncam mere mâncam pere.
 Imi părea că mânc tă miere.
 Da de cându-s însurat
 Mânc plăcintă și beu vin
 Și-mi pare că mânc pelin.

*

Am un bade nu-i de-aici
 Și nu umblă cu opinci
 De-i cu cisme 'ncăputate
 Mere 'n târg după bucate
 Și tă umblă pă 'n bolduri
 Cu curaua pă șolduri.
 Dacă vede că bani nu's,
 Trage pă curauă 'n sus!...

*

Fetele din Nimuești
 Face pânza... sac de pești.

1). Lux.

*
 Tă mă mir nană, de tine.
 La ce lăcomești la mine
 O la pipă cu dințar
 La cămașă cu pieptar;
 O la clopu cel cu pene
 La verză cu buruiene.
 Că la șură nu-i strânsură
 Să duc'o pasere 'n gură.
 Că la șură nu-i negoș
 Cât să duc'un pui 'n cloș.
 Și-s cu cisme cu hopsăt¹⁾.
 'N loc de lapte beu oșăt.
 Și-s cu cisme cu pinteni
 Ceafa-i plină dă lindini.
 De țănerie nu pociu mere
 De sărac, abea mă... 'mbrac!

Fetița cu cărpa albă
 Pe la moară fără treabă
 N'are grâu de măcinat
 Numa gând de măritat.

*

Hai fetiță după mine
 Că mă 'mprind că ți-a fi bine
 Că io-am trei coșuri pline.
 Unu-i plin cu fundu 'n sus
 Unu-i plin cu gura 'n jos
 Unu-i plin cumu l-am pus.
 Pă 'n coșară vântu sboară
 Ca mâța pă horn afară.

*

Am o vacă și doi junci
 Și casa plină de prunci.
 Nu știu junci vinde-i oiu
 Or prunci păfuga-i-oiu...

Culese de

PETRICĂ MIHEȘ

RECENZII:

Tiberiu Moșoiu: Neculai Milescu Spătarul călător în China

Editura revistei Familia, prețul 80 lei.

Intelectualul de clasică alură, artistul slovei, cu profil de efigie romană, profesorul universitar Tiberiu Moșoiu, a dăruit pleții literare, în toamna aceasta, un nou și prețios op.

După cea a lui Radu Bouréanu, aceasta este a doua lucrare, apărută la scurt răstimp, care se ocupă de aventuroasa viață a savantului și în același timp excentricului fiu de boer Vasluiian, Neculai Milescu. Într'adevăr, viața Spătarului Milescu, care apare și pentru ochul blazat al contemporanului, atât de bizară și atât de extravagantă chiar, a putut și poate isplăti oricând pana unui scriitor, putând forma subiectul, nu numai al unei biografii romanțate, sau al unui volum de istorie critică, dar chiar și a unui roman de vaste proporții epice. Și nu ne îndoiim, că totuși până la urmă, se va găsi romanțierul care să immortalizeze figura acestui aventurier savant, care a dus faima țării noastre până în cele mai îndepărtate colțuri ale lumii. Se va complecta prin aceasta o lacună a literaturii noastre istorice și se va așeza pe soclul cuvenit, în galeria oamenilor noștri de geniu, o personalitate care a covârșit prin amploarea ei, aproape întreaga noastră istorie politică din secolul al XVII-lea.

Născut în timpul domniei lui Vasile Lupu, în care după spusele lui Miron Costin, țara a fost „în tot binele, cu belșug și plină de toată averea și cu mare fericire“, și fiu al boerului vasluiian Găvrilă Milescu, tânărul Neculai a căpătat primele învățături în școala Domnească, pe care domnitorul Vasile Lupu, cu concursul lui Petru Movilă, o înființase la Iași sub conducerea a însuși rectorului academiei teologice din Kiev, Sofronie Pociatchi și pe care școala domnitorului o înzestrase „nu numai cu trei roditoare moșii dar și cu un „Feredeu“ întru curățirea trupurilor“.

La această școală, Apostol, fratele lui, a învățat „indispensabilele cunoștințe caligrafice, pe cari le-a întrebuințat apoi scriind uricile domnești“ și tot aici i s'a deschis minții lui Necului, uriașele perspective a le culturii umanității.

Iși continuă apoi studiile la școala patriarhiei, din orașul împărătesc (Constantinopole) sub conducerea savantului teolog și Iscusitului dialectician, Kariophilos urmașul grecului Italiot Theofil Koridaleus, unul dintre cei mai prețuiți foști dascăli ai școlii venețiene, și adevăratul întemeietor al școlii constantinopolitane.

În acel precar și sceptic mediu al fanarului a învățat Milescu „una din esențialele reguli ale vieții sale, care i-a îngăduit să evite multiplele primejdii și penibilele umiliri, că numai într'o societate întemeiată pe prețuirea unor valori durabile este posibil quietismul, cea mai puțin tragică dintre formele resemnării“ (pag. 21). Tot prin acest fapt legă prietenie cu Dosoftei, viitorul Patriarh al Constantinopolului, care a avut mai târziu o atât de covârșitoare influență în mersul destinului lui.

Intors în țară, găsește Moldova în tolu unor adânci tulburări launtrice, a căror beneficiar fu Marele Logofăt George Ștefan, care cuceri prin sabie tronul lui Vasile Lupu. Sub domnia lui George Ștefan, Miclescu își inaugurează cariera sa politică ajungând „grămăticul” curții „funcție neînsemnată prin titlu dar considerabilă prin situația celui ce o ocupa” (pag. 27). Scurtel domnii a lui George Ștefan, îi urmă cea a lui Ghica fostul Vornic al lui Vasile Lupu. Sub noua domnie, Miclescu a căpătat titlul de Spătar, titlu pe care la purtat întreaga sa viață. O expediție a domnitorului în Țara Românească, îi dă prilej lui Miclescu să-și evidențieze realele calități de strateg și astfel reuși să se înalțe, în erarhia boerească, până la rangul de Mare Spătar.

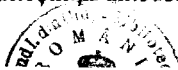
După mazilierea lui Ghica, Miclescu se reîntoarce în Moldova unde „stăruia de un an aproape, spre disperarea boerilor și jalea prostimei, Domnie tânără și sbuciumată” (pag. 37); domnia lui Ștefăniță Vedă. Sub domnia acestui prinț cu un „choleric temperament ereditar” (pag. 41), i se întâmplă lui Miclescu, acel trist și rușinos eveniment, care i-a ulcerat în modul cel mai crunt mândria, i-a descumpenit sufletul, i-a sdruncinat echilibrul interior. Și care avea — poate — să-l urmărească întreaga viață. Dorind să scape țara de un titan incoștient, într'un băț sfredelit, purtat de un om de încredere, Miclescu a trimis lui Constantin Basarab, în Polonia o scrisoare, prin care îl îndemna să încerce din nou să i-a domnia Moldovei. Dar Constantin Basarab, a cărui resemnare, după atâtea infructuoase încercări, probabil că era definitivă, în loc să asculte de sugestiile lui Miclescu, trimite înapoi Domnitorului, bățul sfredelit și conținutul lui. Iar Ștefăniță în loc să-i rezerve pedeapsa capitală, care era destinată tuturor acelor cari complotau împotriva Domnitorului „a poruncit călăului să taie penitului, nu capul precum s'ar fi convenit ci nasul, dar nu cu vulgarul său cuțit de călău, ci cu hangerul domnesc, care pentru întâia oară capătă o asemenea stranie întrebuițare. Tăierea nasului, pedepsă rezervată pretenziților la domnie, devenea aplicată spătarului care unelise pentru altul, o cruntă rușine o cunună de spini, care sublima batjococura, dar rafinând-o sporea cruzimea. Instinctiv, Ștefăniță isbutise să se arate drept, apărându-se și generos, umilind” (pag. 43). Dar și Miclescu s'a răsbunat:

„Pe când în Prusia Electorului un medic utilizând străvechiul procedeu al rinoplastiei făcea să dispară de pe figura Spătarului urmele violenței suferite, pe malul Nistrului, la Tighina, tânărul Domn al Moldovei murea în puține zile de o maladie inexplicabilă, pe care anumiți bănuitori o considerau efectul unei subtile dar neertătoare otrăvi” (pag. cit.).

Dar adevărata lui pribegie, abia acum începe. Aceasta poate tocmai pentru că, desprinderea definitivă de locurile natale, unde suferise o atât de grozavă rușine, i s'a înfățișat ca unica soluție acceptabilă.

Sub Grigore Ghica, este numit „Kapuchehaia” (reprezentant al domnitorului la Poartă) al Țării românești, la Constantinopole. Aici pregătește materialul brut, din care apoi Ghermanus de Nisis, frații Greceni și Stolnicul Constantin Cantacuzino, aveau să scoată traducerea completă a Bibliei dela 1688.

Împrejurările politice, dar mai ales și demonul aventurii, îi îndreaptă pașii spre Berlin. Trece apoi la Stettin, în Suedia, chemat probabil de George Ștefan, care își ducea aici o mizeră viață de exilat. Ajunge apoi la Stockholm, unde face cunoștință ambasadorului Franței pe lângă Curtea

Suediei, Arnauld de Pomponne, pentru trebuința căruia scrie un opuscul întru apărarea dreptei credințe, împotriva atacurilor reformatoților. (Calvin). Ajunge la Paris, unde duce o misiune la Ludovic al XIV-lea pentru a interveni la Sublima Poartă pentru îndulcirea tratamentului la care era supus George Ștefan (fără ca intervenția Monarhului Franței să-i poată folosi ceva,) se întoarce în țară, unde nu se poate stabili pentru că se mai păstra încă intactă amintirea vechii lui umiliri și unde prefăcându-și în bani tot avutul ce-i rămăsese, pornește din nou spre Constantinopol.

De aici, la cererea Țarului, care avea nevoie de un cărturar de talia lui Miclescu, pentru elucidarea controverselor dogmatice provocate de Nikim, este trimis de către Poartă, la recomandarea lui Dosoftei, la Moscova. Străbate un drum plin de peripecii, în care se achită cu conștiințozitate de numeroasele misiuni diplomatice cu cari fusese încredințat și astfel în primăvara anului 1671 ajunge în capitala unde domnea Autocratul tuturor rușilor, Țarul Alexe Mihailovici.

Aici desfășoară o laborioasă activitate culturală și scrie cele mai multe din lucrările sale.

Prin strălucitele sale calități ajunge repede să fie apreciat și protejat de conducătorul departamentului Posolski Prikaz (oficiul ambasadurilor), Artemon Serghievici Matveief.

De aici i se încredințează cea mai importantă misiune pe care a avut-o vre-o dată, cea de ambasad al Țarului, pe lângă Fiul Cerului, împăratul Chinei. Și astfel în fruntea unei numeroase expediții, compusă din cazaci, și diferiți interpreți, pornește în cea mai aventuroasă călătorie a lui, înfruntând primejdiile necunoscutului, aproape neexplorat până la dânsul și purtând pe umerii lui apărarea demnității unuia dintre cei mai temuți autocrati din Europa și a unui popor de sute de milioane de locuitori.

Nu vom descrie acel lung și obositor drum, în străbaterea căruia Spătarul realizează un record de viteză pentru acele vremuri, vom aminti doar că ajuns la Peking, a căutat — reușind în mare parte — să susțină cu tărie punctele de vedere rusești în delicatele probleme de graniță și de ordin economic cari existau între cele două imperii vecine. Se găsesc în carte minunate și instructive pagini în cari se descrie amănunțit întreg ceremonialul eu care a fost primit la curtea Chineză și diferite obiceiuri și rituri chinezești interesante de știut pentru oricine.

Informațiile pe cari le-a cules în acest drum, harta topografică pe care și-a întocmit-o, precum și toate observațiile pe cari le-a făcut asupra a tot ce a văzut le-a, concentrat în monumentală sa lucrare „Descrierea Chinei“, care multă vreme a fost păstrată în arhivele secrete a lui Posolschi Prikaz, nefiind accesibile nici unui ochiu străin.

În timpul când Miclescu se găsea încă la Peking, Alexe Mihailovici moare lăsând moștenitor pe tânărul și slăbănogul său fiu, Feodor. Până să ajungă el la Moscova, a trecut un an și mai bine și aici între timp toate se schimbaseră.

Odată cu schimbarea țarului, marele său protector Matveief căzuse în disgrație. A urmat o înscenare de proces în care chiar și Miclescu fu pus să dea seama asupra unor inventate nereguli pe cari era acuzat că le săvârșise, în expediția sa. Toate s'au aplanat însă, pentru că la conducerea lui Posolschi Prikaz ajunge prințul Vasile Vasilievici Galijn, fost

școlar al Spătarului, care în virtutea unui trecut de care și-aducea cu drag aminte a înțeles să-și ia profesorul sub aripa sa protectoare.

De tot timpul domniei țarului Feodor, căruia i-a urmat apoi țarvena Sofia și mai târziu Petru, care avea să ajungă cel Mare, activitatea diplomatică a lui Milescu la Posolschi Pricaz a fost considerabilă și amintită de toți marii istorici ai acelor timpuri

Se stinge din viață „lin și melancolic ca amurgul unei zile de toamnă prelungă. Era în anul care a precedat biruința dela Pultava și în mijlocul freamătului războinic nimeni nu avea răgaz să jelească o viață atât de cuminte încheiată” (pag. 248).

Interesantă și instructivă, cartea D-lui Tiberiu Moșoiu, dela prima până la ultima pagină, îți dă senzație de reconfortare sufletească, pe care nu ți-o poate produce decât o lectură cu adevărat superioară. Scrisă într-un stil academic ea poate fi însă accesibilă și marelui public, și prin interesul pe care-l reprezintă acțiunea dar mai ales prin înalta valoare literară pe care o are.

Iubitorilor de frumos, îndrăgostiților de slovă, cizelată în marmoră. (care ne este dată s'o savurăm, mai ales astăzi atât de rar) dar și pasionaților cercetători ai istoriei, le recomandăm cu toată căldura lectura acestui volum, care cuprinde minunata viață a aceluia care a fost Spătarul Milescu, și îi asigurăm că vor simți citindu-l deliciae intelectuale pe cari ți le poate da numai savurarea unu autentic monument de artă.

Omagiul nostru nefermărit, aceluia care ne-a oferit o atât de interesantă și în același timp reconfortantă lectură, desăvârșitului poligraf și artistului care-și cinstește slova: *Tiberiu Moșoiu*.

Sunt fata lui Ion Gheorghe Antim

Roman de Coca Farago

Editura „Națională-Ciornei”.

D-ra Coca Farago a debutat și s'a afirmat în literatură prin poezie. Și nu știm pentru ce, noi, cei de aici, cari nu facem oficiul de critici oficiali al nici unui curent de opinie literară, ci încreștăm doar pe răbojul actualității opinii și păreri — poate de multe ori subiective — pe marginea apariției noutăților literare, avem convingerea că genul liric, sau mai precis poezia lirică, constituie singurul domeniu literar pe care o sensibilitate feminină îl poate explora cu un deplin succes. Și, când o femeie — desigur cu un real talent — abordează dificilul gen al romanului, numai pentru a se găsi în nota specifică a acestor vremuri de eferescență producție de romane, — dacă nu se numește Hortenzia Papadat Bengescu, nu va reuși să ne dea decât un produs literar de un atât de palid colorit epic, și de un atât de fad convenționalism, ca și acesta

Romanul D-rei Coca Farago, este un roman subiectiv. Este confesiunea sbuciumului sufletesc cauzat de o iubire neîmpărtășită, sbucim pe care eroina ni-l face cunoscut într'o scrisoare lungă, lungă, de 149 pagini.

Eroina — Gelta — este... fata lui Ion Gheorghe Antim. Acest Ion Gheorghe Antim însă, ne este descris atât de sumar, atât de schematic, în cât nu ne putem face decât o foarte vagă idee asupra personali-

tății sale. Un intelectual autentic, care probabil cuprins de mizantropie, se retrage la țară unde ne este prezentat ca „Domnul învățător“. Se însoară cu o femeie fără cultură dar, admirabil constituită din punct de vedere fizic, numai pentru a avea siguranța că-i va dăruia un moștenitor (băiat), creșterii căruiă să-i închine restul zilelor. Natura îi desminte așteptările însă, și în locul băiatului atât de mult așteptat se naște o fetiță, Gelia. Cuprins de descurajare, părăsește căminul, fuge în lume, găsindu-și refugiul (asta o aflăm mai pe urmă) la casa unui prieten din copilărie.

Se întoarce, iar viața alături de dînsul, care nu putea reuși să-și iubească odrasla, este un continuu supliciu atât pentru mamă cât și pentru fetiță. Gelia este dusă la școală într'un oraș (oarecare) unde leagă o adâncă prietenie cu o colegă din internat, Ada. Aceasta, influențată de gândirile Geliei asupra vieții, într'un moment de spleen se sinucide.

Gelia se reîntoarce acasă. Părintele ei, până atunci vitreg, începe s'o iubească din ce în ce mai mult. E rîndul mamei sale să plece acum — dar pentru totdeauna — atîșată în mrejiile unei tomnatiche iubiri.

La casa părintească face cunoștința lui Vladumir, fiul prietenului tatălui său, de care se îndrăgostește tainic. Vladumir se găsește în ajutorul unei lungi călătorii, iar Gelia care n'are curajul să-l mărturisească iubirea ei, îi scrie scrisoarea care formează întreg conținutul romanului.

Romanul Domnișoarei Farago, nu aduce nimic nou, nimic inedit, romanul psihologic avînd înaintea ei străluciți reprezentanți. Singurul lui merit constă în admirabilul stil pe care autoarea îl mînuiește cu măiestrie de-alungul celor 149 de pagini, stil pe care regretăm, că l-a pus în slujba unei atât de sărace teme de roman.

Dela D-ra Farago ne putem aștepta la mai mult și nu ne îndoiim că volumul care o va consacra definitiv, nu va întârzia să apară.

MIRON MECHIU

„Nu sunt ce par a fi“

de ION MINULESCU

Poezia, adevărata poezie, care nu desminte nimic din calitatea ei artistică, este astăzi abandonată chiar și de acei cari odinioară i-au acordat lira în exaltate rime orfeice și i-au creiat frumusețea în splendide versuri de argint. Cu toate acestea din galeria paradisiacă a făuritorilor de poezie, a rămas câte unul, care împiedecându-se în crinii ori trandafirii versului, să-i poarte mai departe torța de lucefăr.

D. Minulescu a ascultat cu mare atenție glasul tainic al poeziei. De aceea D-sa a înțeles să nu doarmă pe laurii tinereței, ci să continue munca de înfrumusețare a limbii noastre literare pe șantierul diafan la poeziei. Numai astfel se explică apariția ultimului D-sale volum „Nu sunt ce par a fi“.

Continuare a celorlalte volume de poezii, „Nu sunt ce par a fi“ respectă pe deantregul principiile caracteristice minulesciene, pe care autorul „Romanțelor pentru mai târziu“ le-a făurit cu o măiestrită originalitate. Poetul celei mai originale poezii și-a păstrat aceeași conduită literară, pe care a consacrat-o odinioară romanțele și „Strofele pentru toată lumea“.

In el nu s'a schimbat nimic. Insuși el își mărturisește credința:
 „Mă'ntr'eb ce s'a putut schimba
 In mine
 Și'n credința mea,
 In care știu, că n'am schimbat nimic —
 Nici chiar mândria mea de ucenic,
 De care și-azi, mi-o mai gălesc
 In cele câteva volume,
 In care n'am scris decât glume,
 De teamă să nu 'mbătrânesc!...

(Rânduri pentru credința mea p. 16).

De aceea în volumul prezent nu vom întâlni decât aceleași elemente poetice, aceleași procedee caracteristice lui, în sfârșit aceeași gamă cântată de pe portativul aceleași romanțe. Întâlnim aici aceleași forme de poezie, proprie versificației lui, pe care nimeni nu le-a putut exploata în numele artei și cari nimănui nu i-ar fi atât de proprii și familiare ca lui. Meschinul, banalul, „faptul divers“, jurnalul cu senzațiile lui, tot atât de banale (Pastel banal, S'a sinucis un anonim, Romanță meschină, Sinuciderea lui Don Juan, Fapt divers, Romanță retrospectivă, Romanța ultimului sărut, Romanța răspunsului mut, Moartea dresorului de sticleți, etc.) constituiesc elemente de fond în poezia lui.

Cât privește forma poeziei lui Minulescu, ea este unică în lirica noastră, prin structura sa specific originală. Rimele ușoare și sprintene, repetarea cuvintelor cu numerotația lor, repetarea strofelor cu aceleași teme, a căror conținut se răsfrânge asupra celorlalte, rimele de expresii exotice, vocabularul nou, etc. sunt mănuitte cu o admirabilă măiestrie artistică, formând adevărată și artistică frumusețe minulesciană.

În esență, versul lui Minulescu, care încheie într'ansul o mare doză de simbolism, respirând miresmele lui ascunse și nedeslușite, nu este altceva decât o dificilă potrivire de cuvinte, o chiteală de vorbe măestrit îmbinate cu fondul înghițit de formă, o simplă jonglerie „în care n'am scris decât glume“ — după cum însuși spune — care pentru Minulescu este cea mai ușoară îndeletnicire literară și care în mâinile altuia ar duce la o regretabilă mistificare. De aceea — cum spuneam mai sus — fărmurile lui de argint nu pot fi explorate de nimeni. Este un domeniu în care și-a găsit locul. În aceasta rezidă marea putere de originalitate și merit, pe care Minulescu o are azi.

Cât de specific originală e poezia, lui se poate vedea în „Sinuciderea unui anonim“ pag. 113. Este plină de jesătură specific și curat minulesciană această poezie, în care întâlnim aceeași temă banală, același „fapt divers“ care constituie esența întregului „jurnal“ al poeziei sale. Caracteristică prin toate cele, aici găsim elementele cele mai legitime versului său care definește întreg felul de a fi al poeziei sale. În „anonimul“ care s'a sinucis, ne vedem pe noi înșine, „faptul divers“ al „sinuciderii“ noastre a tuturor, a căror moarte nu interesează:

„S'a sinucis un anonim!...

Și-atâta tot!...

Dovestea lui —

Dovestea capetelor cu cucu!

Dovestea noastră — a tuturor,

Dovestea anonimilor.

Tot atât de originale, sunt: Dloala Sf. Ilie, Fapt divers, Romanță retrospectivă, Romanța finereței, Isprava toamnei, Moartea dresorului de sticleți, Rânduri pentru cuvintele „Nu“ și „Da“, Sinuciderea lui Don Juan etc.

De temele acestea atât de banale, el brodează filigramele celei mai autentice poezii.

† VESA AUGUSTIN

În ziua de 16 Nov., una din mohorâtele zile ale acestei toamne târzii, s'a stins din viață, după o lungă suferință învățătorul Vesa Augustin.

Născut în Comuna Lazuri de Beius, a urmat cursurile Școlii normale de învățători din Oradea. A funcționat ca învățător în mai multe comune din plasele Beiuș și Vașcău, stabilindu-se definitiv, în toamna aceasta, în comuna Săud.

Pe tot locul unde a trecut a lăsat urmele unei intense activități, atât școlare cât și extrașcolare, fiind animatorul însuflețit și organizatorul neobosit, al tuturor manifestațiilor de ordin cultural în satele prin care și-a purtat zelul și și-a infăptuit apostolatul.

Moare în floarea vârstei, la 26 de ani, lăsând în urma lui o soție fără sprijin și un copil, abia în vârstă de 2 ani. Moare, răpus de o boală care nu iartă niciodată. Tragicul sfârșit care l-a ridicat de pe patul de suferință, constituie destinul nostru al tuturor aceluia, a căror misiune ne este atât de mare și atât de ingrat răsplătită

Prin moartea lui, familia noastră dăscălească înregistrează, la scurt răstimp, un nou și dureros doliu.

Toți acei cari l-am cunoscut și iubit, ne plecăm cu smerenie în fața amintirii sale, care va rămâne veșnică în sufletele noastre și transmitem indureratei lui familii, sincerele noastre condoleanțe, însoțite de duioase înbărbătări.

Arhangheli imaculați ca sufletul lui, să-i poarte pașii în imperiul veșniciei și somnul să-i fie lin în eternitate!

Odihnească-se în pace!

„INVĂȚĂTOR“

PARTEA OFICIALĂ

BCC Cluj / Central University Library Cluj

Revizoratul școlar Beluș.**Ordine Circulare**

Către toate școlile primare de stat, școli de copii mici și confesionale, de pe raza acestui revizorat școlar.

No. 5190/936. — Se aduce la cunoștință tuturor învățătoarelor că D-nele Ani și Olivia Sârbu, au editat trei caete cu modele de motive naționale românești, adecvate pentru e'elevele din clasele primare. Costul acestor caete este 220 lei. Se recomandă spre a fi procurate pentru bibliotecile școlare.

Nr. 5191/936. — Se aduce la cunoștință tuturor normaliştilor din seriile 1935—1936, cari doresc a fi aplicați ca suplinitori ai învățătorilor în concedii de boală, să ne înainteze de urgență cereri în acest sens, scriind lizibil, adresa la care să li se trimită ordinele. D-nii directori cari au în comunele respective astfel de băeți, să le comunice ordinul de mai sus.

Nr. 5192/936. — Se pune în vederea tuturor directorilor să ia măsuri, ca restul ce mai rămâne din rabatul cărților, după ce se varsă cota cuvenită pentru fondul de asistență al copiilor săraci, înființat de Onor. Minist. Instr., să se utilizeze pentru înființarea de cooperative școlare. Aceste realizări trebuie să ia ființă cât de repede. Numai astfel candidații pentru examenul de def. și înaintare vor putea împlini cu ușurință una din condițiunile art. 118 și 119 din legea inv. primar. Toate hotărârile să se aducă prin consiliul tuturor învățătorilor dela acea școală.

Nr. 5193/936. — Se pune în vedere tuturor inv. tit. prov. numiți cu data de 1 Oct. a. c. cari doresc să-și procure carnete de reducere pe C. F. R., că pentru obținerea acestor carnete trebuie să ne înainteze cerere timbrată însoțită de următoarele:

1. Una fotografie, format 9/6, neagră, pe fond alb, certificată pe verso de către directorul școlii, și semnată în față de titular.

2. Chitanța despre plata sumei de 25 lei, costul carnetului, eliberată de orice gară.

3. Chitanță despre plata sumei de 120 lei, pentru fondul național al drumurilor, eliberată de Administrația Financiară sau Percepția respectivă.

Cererile se vor înainta revizoratului, prin direcția școlii. D-nii directori nu vor da curs cererilor cari n'au atașate toate actele enumerate mai sus.

Nr. 5194/936. — Aducem la cunoștință tuturor învățătorilor că ni s'au semnalat cazuri grave, cu privire la ofensiva ce s'a început pentru încasarea amenzilor. Mulți învățători și au luat îndrăsneala de a interveni pe lângă organele fiscalului ca să amâne încasarea, ba chiar să șteargă câte 1—2 școlari de pe

listele de amenzi, ce au fost trimise spre incasare. Cum aceasta constituie o flagrantă abatere dela legile școlare, atragem atențiunea tuturor că acei cari vor cădea în această mare greșală, vor fi aspru sancționați.

Nr. 5195/936. — Cu ocazia diferitelor manifestațiuni politice, cari s'au ținut în ultima vreme, s'a observat că unii învățători nu numai că părăsesc posturile pentru a participa — de multeori efectiv — la aceste manifestații, dar duc cu dânsii și copii de școală, contribuind astfel la falsificarea sufletului lor fraged, fărându-i în vâltoarea patimilor politice. Se atrage atențiunea tuturor, că acest lucru este cu desăvârșire interzis, iar acei cari vor persista în această gravă abatere dela datoria de educatori, vor fi sancționați în consecință.

Nr. 5196/936. — Cu ocazia inspecțiilor ce s'au făcut s'a constatat că mulți învățători cântă cu elevii, numai cântece străine de sufletul poporul nostru. Când avem atâtea cântece populare și patriotice, cari nu numai că rivalizează, dar chiar întrec producțiile muzicale ale altor popoare, o astfel de procedare este egală cu o sfidare adusă patrimoniului nostru specific național, iar acești învățători dovedesc că le lipsește cu desăvârșire și cel mai elementar simț de demnitate națională. Atragem tuturor atențiunea că în viitor nu vom tolera astfel de acte, iar abuzurile vor fi drastic pedepsite.

Nr. 1599/936. — În conformitate cu adresa C. C. D. Nr. 9403/936, se aduce la cunoștința tuturor învățătorilor că începând cu data de 1 Apr. 1937, nu se va mai putea obține nici un împrumut dela Casa Corpului Didactic, fără viza revizoratului școlar, care va preciza situația fiecărui membru care solicită împrumut, spre a cunoaște reținerile ce i se fac și pentru alte datorii decât cele ale Casei. Tot odată, în conformitate cu art 256, din legea Casei Corpului Didactic, nu se mai satisface nici o cerere de împrumut dacă nu s'au reținut cel puțin 4 rate consecutive, dela data ultimului împrumut făcut la Casă.

Nr. 5197/936. — În conformitate cu Ord. Ministerului Instr. No. 182.272/936 vi se face cunoscut, că în localitățile unde funcționează școli agricole de iarnă, elevii dela cursul supra primar sunt obligați să le frecventeze, socotindu-se aceasta ca frecvență la cursul complimentar.

Nr. 5198/936. — Pentru știri și conformare, vi se comunică în copie ordinul Min. Instr. Nr. 192 249/936, după cum urmează :

„În fiecare an „Liga Antirevizionistă Română”, comemorează, ca pe ziua ei patronală, ziua de 1 Decembrie — ziua Unirii tuturor Românilor sub un singur sceptru și în hotarele ei istorice.

Prin comemorarea acestor mari sărbători „Liga Antirevizionistă Română” comemorează de fapt pe toți luptătorii și martirii unității noastre naționale din toate vremurile, întrucât 1 Decembrie nu este un fapt istoric izolat datorit unui om sau unei singure generații — ci actul în care s'a încheiat voința una-

nimă și hotărâtoare a întregului neam, concretizarea năzuințelor permanente ale românismului spre unire, este triumful celei mai sfinte credințe care a luminat întotdeauna sufletul neamului românesc și răspunsul tuturor vremurilor și al tuturor conștiințelor românești, la chemarea destinului nostru istoric.

Ministerul apreciind importanța acestei comemorări, aprobă ca elevii tuturor școalelor să participe la serbarea „Ligii Antirevizioniste Române”.

Cu această ocazie se va recomanda elevilor școalelor din orașe să cumpere — benevol — insignele „Ligii Antirevizioniste Române”, din vânzarea cărora se susține propaganda în străinătate.

Unde nu există comitete ale Ligii, ele se pot înființa prin ajutorul Corpului Didactic.

Ministru, *Dr. C. Angelescu*

Director, *Petre Ghifescu*

Nr. 4992/936. — Pentru știre și conformare, vi se comunică în copie ordinul D-lui Gh. Tulbure, Inspector General școlar, Nr. 2056/936, după cum urmează :

Domnule Revizor, Binevoii a lua cunoștință și a comunica D-ilor învățători și d-șoarelor conducătoare din județul D voastre, care au prezentat cereri pentru a fi înaintați la gr. I, că spre a li se putea verifica situația în învățământ și dreptul de a fi înscriși la inspecția specială pentru gr. I sunt obligați să înainteze revizoratului școlar în cel mai scurt termen următoarele acte și dovezi :

I. Un memoriu personal cuprinzând pe scurt și în conformitate cu purul adevăr activitatea în școală și afară de școală a candidatului, distincțiunile și recompensele obținute dela autoritățile superioare în cursul stagiului de cinci ani din urmă.

II. Copia statului personal completată în regulă și autenticată de revizorul școlar.

III. Copia deciziei ministeriale prin care s'a aprobat înaintarea la gr. II. Acel a căror dată de înaintare la gr. II. a fost rectificată ulterior de Minister, vom anexa și copia deciziei de rectificare, amândouă aceste copii autentificate de directorul școlar sau de revizorul școlar. Acel cari au fost încadrați în gr. II. potrivit art. art. 223 din lege (deci fără examen de înaintare) vor anexa în copie autenticată de revizorat decizia prin care au fost încadrați cu data și n-rul ei.

IV. Adeverință oficială eliberată de revizoratul școlar, că la 1 Septembrie 1936 a împlinit la catedră stagiul de cinci ani cu gradul II. Acel care beneficiază de favoarea stagiului de paru ani acordată prin art. 158 din lege, vor anexa copia autenticată de revizorat, a ultimului angajament aprobat de Minister.

V. Adeverință oficială dela revizoratul școlar că în cursul stagiului n'a primit o pedeapsă mai mare ca avertismentul public, sau că pedepsele suferite cu ordinele cutare și cutare au fost prescrise pe data cutare. Aceste adeverințe vor fi eliberate însă de revizorat pe baza „condicei, de pedepse” pe care este obligat să o conducă. În lipsa condicei adeverința nu se poate da decât

pe răspunderea personală a revizorului, cece va trebui menționat în adeverință.

VI. Îndeplinirea fiecărei condițiuni de activitate dintre cele prevăzute la art. 119 lit. a. g. din legea în vigoare va fi confirmată prin câte un certificat separat și anume :

Îndeplinirea condițiilor de sub literile a) b) c) d) e) f), va fi certificată de directorul școlii pe baza registrelor, a matricolelor și a condicele de prezență. În caz când candidatul este însuși directorul școlii sau însăși conducătoarea directoare a grădinei de copii, toate aceste certificate vor trebui să fie eliberate de revizorul școlar sau de subrevizorul respectiv. Nimeni nu este în drept a și da certificate oficial sie-însuși.

Condițiunea de sub litera d) dela art. 119 va fi confirmată de președintele cercului cultural pe bază de registre sau procesele verbale ale cercului. În ea se vor specifica titlurile tuturor conferințelor culturale, sociale sau economice, ținute la diferite sezători și alte ocazii de către candidat.

Pentru litera g) dela acelaș articol se vor anexa în copii autentificate de revizorat toate procesele verbale de inspecții pedagogice avute în cursul stagiului de cinci ani. Aceste copii vor fi autentificate în baza condicele de inspecții. Revizorul școlar va anexa aici și adeverința specială că respectivul candidat n'a avut alte inspecții înafară de cele arătate. Orice tăinuire sau falsificare la punctul acesta, va avea consecințele cele mai grave.

Actele și dovezile enumerate mai sus, vor fi înaintate revizoratului școlar respectiv în termen de cel mult 8 zile. După primirea tuturor actelor, revizoratul școlar le va înainta nouă pe întreg județul. Numai acei învățători a căror cerere a fost înregistrată la autoritatea școlară în termenul legal fixat mai recent prin ordinul Ministerului No. 134449/1936, adică dela 1 Septembrie — 1 Octombrie 1936, și care vor face dovadă cu acte că îndeplinesc toate condițiunile legii (Nr. 119 și 119) pentru a fi înscriși la inspecția specială, numai acela vor fi înscriși de fapt și admiși la inspecția specială în cursul anului școlar 1936/37.

Toate actele și certificatele anexate la cerere, vor fi verificate ulterior la fața locului și vor fi confruntate cu realitatea personal de către inspectorul, care se va deplasa în școală pentru facerea inspecției speciale. Acolo unde se va găsi un singur certificat dat de complezență sau contrar stării faptice, inspecția specială va fi suspendată și respectivul învățător va fi raportat Ministerului spre i-se aplica sancțiunile legale, reclamate de gravitatea cazului.

Se atrage luarea aminte a învățătorilor că în conformitate cu litera și cu spiritul legii înaintarea gr. I. departe de a fi o simplă avansare automată, este o distincțiune și o favoare pe care legea o acordă numai pe bază de selecție riguroasă și numai elementelor complet devotate misiunii lor, care prin o deosebită activitate școlară și extrașcolară au realizat în adevăr ceva demn

de remarcat și s'au transformat astfel în adevărații factori vii și determinanți în procesul de culturalizare a poporului.

Inspector general, Gh. Tulbure

Nr. 5199/936. — Se recomandă pentru toți inv. și în special pentru bibliotecile școlare, valoroasa lucrare a D-lui A. Tripon „*Monografia Almanach a Crișanei — jud. Bihor*“. Volumul, de proporții vaste și tipărit în admirabile condițiuni tehnice, costă 1500 lei și se poate comanda direct dela autor sau dela Tipografia Diecezană Oradea, făcându-se învățătorilor înlesniri de plată, în rate lunare.

Nr. 4976/939. — În conformitate cu ordinul Ministerial Nr. 147.628/936, se recomandă pentru bibliotecile școlare, abonarea revistei „Satul“ publicațiune de propagandă culturală.

Nr. 5200/936. — Se pune în vedere tuturor directorilor de școli primare și directoarelor dela școlile de copii mici, să ne înainteze de urgență un tablou despre situația școlilor ce conduc și situația personalului didactic dela aceste școli.

Tabloul va avea următoarele rubrici: 1) Nr. curent 2) Școala: a) felul școlii, b) numele școlii c) nr. școlii: 3) Localul de școală: a) comuna, b) Satul, c) propriu, d) închiriat, e) Nr. sălilor de clasă bune, f) Nr. sălilor de clasă impropii, g). Câte școli mai trebuec. 4) Populația școlară: a) Școli de copii mici: 5—7 ani, 1) recenzați, 2) înscriși, 3) frecvențează regulat; b) Școli primare: 7—16 ani, cl. I-IV 1) recenzați 2) înscriși 3) frecvențează regulat; cl. V-VII: 1) obligați a urma cursul supra primar, 2) înscriși 3) frecvențează regulat; 5. Populația școlară pe posturi de inv.: 1) clasa 2) înscriși 3) frecv. reg. 6) Situația posturilor. 1) Câte posturi are școala 2) Ordinea posturilor pe școală 3) De cine este ocupat; a) bărbat, b) femeie, 4) Nr. posturilor libere. 7. Numele titularilor, și indicarea posturilor libere. — 8. Vechimea la școală: data numirii sau transferării: 9. Originea etnică, 10. Știe bine românește. 11. Situația în învățământ: 1) Gradul: a) specificarea gradului; a) provizoriu, b) definitiv, c) gradul II, d) gradul I; 2) Nr. anilor serviți la 1 Sept. 1937; a) Nr. anilor serviți, b) cu 34 ani, c) peste 35 ani. 12. Vârsta la 1 Sept. 1937: a) specificarea anilor, b) cu 64 ani, c) cu 65 ani. 13. Eventuale mișcări ale titularului: a) detașat la.... b) delegat în ... 14. Detașați: a) bărbați, b) femei. 15. Cine funcționează la post în locul titularului sau în locurile libere. a) Numele și prenumele, b) suplinitor normalist, c) detașat, d) de unde este detașat. 16. Date privitoare la învățătorii detașați în locul titularilor: a) gradul. 17. Numărul elevilor înscriși la școlile particulare. 18. Observațiuni.

Învățătorii titulari vor fi trecuți, pe posturi, în ordinea vechimei la școală.

Nr. 5201/936. — Se aduce la cunoștință tuturor învățătorilor, că revista „Crișul Negru“ este organul oficial al revizoratului școlar și în consecință abonarea ei este obligatorie pentru toți învățătorii.

Revizor școlar

CONSTANTIN BORG

Șeful cancelariei

MIRON MECHIU

CRIȘUL NEGRU

REVISTĂ DE CULTURĂ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: REVIZORATUL ȘCOLAR — BEIUȘ
REVISTA APARE LUNAR, SUB CONDUCEREA UNUI COMITET
DE REDACȚIE

DIRECTOR:
CONST. BORC

SECRETAR DE REDACȚIE:
MIRON MECHIU

ABONAMENTE:

ANUAL — 120 LEI

PENTRU INSTITUȚII 500 LEI

BCU Cluj / Central University Library Cluj

*Ori ce corespondență, ce privește revista noastră, schim-
bul revistelor și cărțile destinate pentru recenzie se vor
trimite pe adresa: Revizoratul școlar Beiuș.*

*Redacția își rezervă dreptul de a introduce modificările
pe cari le crede de caviință, în articolele primite.*

Manuscrisele nu se înapoiază. Cele nepublicabile se ard.

Colaborări se primesc până la 10 ale fiecărei luni.